

Ανθρώπινα δικαιώματα, φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός

Της Louise Arbour/ Υπάτης Αρμοστού του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Η φτώχεια είναι συχνά η αιτία αλλά και το αποτέλεσμα της παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός συνδέονται άμεσα με τις διακρίσεις, την άνιση πρόσβαση σε πόρους και ευκαιρίες, τον κοινωνικό και πολιτισμικό στιγματισμό.

Η αποστέρηση των δικαιωμάτων τους, καθιστά πιο δύσκολο για τα φτωχά κοινωνικά στρώματα να συμμετάσχουν στην αγορά εργασίας και να έχουν πρόσβαση σε βασικούς πόρους και υπηρεσίες.

Φτώχεια δεν σημαίνει μόνο ανεπαρκή εισοδήματα και υλικά αγαθά, αλλά και έλλειψη πόρων, ευκαιριών και συνθηκών ασφάλειας, έλλειψη που υπονομεύει την αξιοπρέπεια και κάνει τους φτωχούς ακόμη πιο ευάλωτους.

Η φτώχεια συχνά θεωρείται ως μια λυπηρή αλλά τυχαία κατάσταση ή ως ένα αναπόφευκτο αποτέλεσμα αποφάσεων και γεγονότων που διαδραματίζονται κάπου αλλού, ή ακόμη ως μια κατάσταση για την οποία αποκλειστική ευθύνη έχουν όσοι την υφίστανται.

Η φτώχεια είναι συχνά η αιτία αλλά και το αποτέλεσμα της παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Παρ' όλα αυτά, η σχέση ανάμεσα στην ακραία ανέχεια και στην καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παραμένει στο περιθώριο του πολιτικού διαλόγου και των αναπτυξιακών πολιτικών. Προκειμένου να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή σε αυτήν την τόσο καίρια, αν και συχνά παραμελημένη σχέση, η φετινή Διεθνής Ημέρα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στις 10 Δεκεμβρίου, είναι αφιερωμένη στον αγώνα κατά της φτώχειας. Το γεγονός αυτό δεν πρέπει να αποτελέσει μόνο μια ευκαιρία για προβληματισμό, αλλά και μια έκκληση προς τις κυβερνήσεις και τις οργανώσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων να διασφαλίσουν για όλους μια ζωή με αξιοπρέπεια.

Όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα -η ελευθερία του λόγου, το δικαίωμα της ψήφου, το δικαίωμα στην τροφή, στην εργασία, στην υγειονομική περίθαλψη και στη στέγαση- είναι βαρύνουσας σημασίας για τον φτωχό πληθυσμό καθώς η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός συνδέονται άμεσα με τις διακρίσεις, την άνιση πρόσβαση σε πόρους και ευκαιρίες, τον κοινωνικό και πολιτισμικό στιγματισμό.

Προσπάθεια για εκπαίδευση: Η αποστέρηση των δικαιωμάτων τους, καθιστά πιο δύσκολο για τα φτωχά κοινωνικά στρώματα να συμμετάσχουν στην αγορά εργασίας και να έχουν πρόσβαση σε βασικούς πόρους και υπηρεσίες. Σε πολλές κοινωνίες, η προσπάθεια των φτωχών ανθρώπων να απολαύσουν τα δικαιώματά τους στην εκπαίδευση, στην υγειονομική περίθαλψη και στη στέγαση παρεμποδίζεται, απλώς και μόνο επειδή δεν διαθέτουν τα απαραίτητα οικονομικά μέσα. Αυτό, με τη σειρά του, παρακωλύει τη συμμετοχή τους στη δημόσια ζωή, τη δυνατότητά τους να επηρεάσουν τις πολιτικές που τους αφορούν και την προσφυγή τους σε ένδικο μέσα για την αποκατάσταση της αδικίας.

Εν ολίγοις, φτώχεια δεν σημαίνει μόνο ανεπαρκή εισοδήματα και υλικά αγαθά, αλλά και έλλειψη πόρων, ευκαιριών και συνθηκών ασφάλειας, έλλειψη που υπονομεύει την αξιοπρέπεια και κάνει τους φτωχούς ακόμη πιο ευάλωτους. Η φτώχεια έχει να κάνει επίσης με την εξουσία: καθορίζει το ποιος την ασκεί και ποιος όχι, τόσο στη δημόσια ζωή όσο και στην οικογένεια. Το να φτάσει κανείς στην καρδιά του σύνθετου πλέγματος των σχέσεων εξουσίας στο πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό πεδίο είναι κρίσιμης σημασίας για την κατανόηση και αντιμετώπιση παγιωμένων μορφών διακρίσεων, ανισοτήτων και αποκλεισμών που καταδικάζουν τα άτομα, τις κοινωνίες και τους λαούς σε πολλές γενιές φτώχειας.

Εν τούτοις, η φτώχεια συχνά θεωρείται ως μια λυπηρή

Ευθύνη των κυβερνήσεων για τη δημιουργία του κατάλληλου περιβάλλοντος που θα προάγει την κοινωνική ευημερία.

Ευκαιρία στους φτωχούς ανθρώπους να συμμετάσχουν στη διαμόρφωση πολιτικών για την κατοχύρωση των δικαιωμάτων τους, και να καταφύγουν σε ένδικα μέσα όποτε τα δικαιώματα αυτά καταπατούνται.

Τα κράτη μπορούν να λάβουν άμεσα μέτρα για την καταπολέμηση της φτώχειας. Η εξάλειψη των διακρίσεων, για παράδειγμα, θα άνοιγε σε πολλές περιπτώσεις τον δρόμο για τη συμμετοχή των φτωχών στην αγορά εργασίας.

Ασφάλεια και ανάπτυξη ως απαραίτητα συστατικά ενός κόσμου στον οποίο όλοι θα απολαμβάνουν μεγαλύτερη ελευθερία.

Η ελευθερία εξαρτάται από την καταπολέμηση της φτώχειας, που αποτελεί μία από τις σοβαρότερες προκλήσεις της εποχής μας για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

αλλά τυχαία κατάσταση ή ως ένα αναπόφευκτο αποτέλεσμα αποφάσεων και γεγονότων που διαδραματίζονται κάπου αλλού, ή ακόμη ως μια κατάσταση για την οποία αποκλειστική ευθύνη έχουν όσοι την υφίστανται. Μια συνολική προσέγγιση με βάση τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν θα αντιπαλέψει μόνο τους μύθους και τις λαθεμένες αντιλήψεις γύρω από τον φτωχό πληθυσμό, αλλά θα βοηθήσει, κι αυτό είναι ίσως σημαντικότερο, στην εξεύρεση βιώσιμων και δικαιότερων λύσεων, ικανών να οδηγήσουν στην εξάλειψη της φτώχειας. Αναγνωρίζοντας τη ρητή υποχρέωση των κρατών να προστατεύουν τους πληθυσμούς από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, η προσέγγιση αυτή υπογραμμίζει την ευθύνη των κυβερνήσεων για τη δημιουργία του κατάλληλου περιβάλλοντος που θα προάγει την κοινωνική ευημερία.

Επιπλέον, δίνει την ευκαιρία στους φτωχούς ανθρώπους να συμμετάσχουν στη διαμόρφωση πολιτικών για την κατοχύρωση των δικαιωμάτων τους, και να καταφύγουν σε ένδικα μέσα όποτε τα δικαιώματά αυτά καταπατούνται. Υπάρχουν οι ισχυρές νομικές βάσεις για μια τέτοια προσέγγιση. Όλα τα κράτη έχουν επικυρώσει τουλάχιστον μια από τις επτά βασικές διεθνείς συμβάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ το 80% έχουν επικυρώσει τέσσερις ή και περισσότερες. Επιπλέον, η διεθνής κοινότητα έχει συνυπογράψει τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας, οι οποίοι θέτουν ξεκάθαρους στόχους για κοινή διεθνή δράση, προκειμένου να αντιμετωπισθεί η φτώχεια και η περιθωριοποίηση. Η Παγκόσμια Σύνοδος Κορυφής του ΟΗΕ το 2005 επαναβεβαίωσε αυτή τη δέσμευση.

Μέτρα κρατών: Άσχετα με την έλλειψη πόρων, τα κράτη μπορούν να λάβουν άμεσα μέτρα για την καταπολέμηση της φτώχειας. Η εξάλειψη των διακρίσεων, για παράδειγμα, θα άνοιγε σε πολλές περιπτώσεις τον δρόμο για τη συμμετοχή των φτωχών στην αγορά εργασίας και θα έδινε στις γυναίκες και τις μειονότητες πρόσβαση στην απασχόληση. Η παιδική θνησιμότητα μπορεί να μειωθεί μέσω αποτελεσματικών χαμηλού κόστους και χαμηλής τεχνολογίας παρεμβάσεων. Από την πλευρά τους, τα κράτη που είναι σε θέση να παράσχουν βοήθεια θα πρέπει να βγουν μπροστά και να βοηθήσουν.

Σε αντίθετη περίπτωση, η απάθεια και η στενή αντίληψη περί εθνικού συμφέροντος μπορεί να σταθεί εμπόδιο στα ανθρώπινα δικαιώματα και την εξέλιξη, προκαλώντας τόση ζημιά όση και οι διακρίσεις. Τον χρόνο που πέρασε, ο πρόεδρος της Παγκόσμιας Τράπεζας Πολ Γούλφοβιτς, υπογράμμισε ότι «δεν δικαιολογείται ηθικά οι πλούσιες χώρες να δαπανούν 280 δισεκατομμύρια δολάρια κάθε χρόνο - ποσό που σχεδόν ισούται με Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν της Αφρικής και τετραπλάσιο του συνολικού ύψους της διεθνούς αναπτυξιακής βοήθειας- για τη στήριξη των αγροτών τους».

Σε μία από τις τελευταίες ομιλίες του ως Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, ο Κόφι Ανάν δήλωσε πως θεωρεί ως ένα από

τα μεγαλύτερα επιτεύγματα της θητείας του, το ότι η παγκόσμια προσοχή στράφηκε στον αγώνα ενάντια στη φτώχεια. Είχε τονίσει πως η φτώχεια συνοδεύεται από ένα ιδιαίτερο αίσθημα αδυναμίας και από φαινόμενα προσβολής της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Κυρίως, όμως, ο Γενικός Γραμματέας αναγνώρισε τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ασφάλεια και την ανάπτυξη ως απαραίτητα συστατικά ενός κόσμου στον οποίο όλοι θα απολαμβάνουν μεγαλύτερη ελευθερία.

Καθώς ένας στους επτά κατοίκους αυτού του κόσμου μαστίζεται από την πείνα, η εν λόγω ελευθερία εξαρτάται από την καταπολέμηση της φτώχειας, που αποτελεί μία από τις σοβαρότερες προκλήσεις της εποχής μας για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Διασκευασμένο κείμενο από την Εφημερίδα «Καθημερινή», 9/12/2006

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 90-100 λέξεις.
2. Να γράψετε τα συνώνυμα των παρακάτω λέξεων: παραβίασης, καθιστά, παγιωμένων, υπογραμμίζει, προκλήσεις.
3. Να παρουσιάσετε τη δομή της 3^{ης} παραγράφου και να δικαιολογήσετε τη μέθοδο ανάπτυξής της.
4. Να εντοπίσετε και να δικαιολογήσετε τη μέθοδο πειθούς στην 6^η παράγραφο.
5. Να δικαιολογήσετε τον τρόπο με τον οποίο συνδέει ο συγγραφέας την 4^η, 5^η και 6^η παράγραφο.
6. «Όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα -η ελευθερία του λόγου, το δικαίωμα της ψήφου, το δικαίωμα στην τροφή, στην εργασία, στην υγειονομική περίθαλψη και στη στέγαση- είναι βαρύνουσας σημασίας για τον φτωχό πληθυσμό καθώς η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός συνδέονται άμεσα με τις διακρίσεις, την άνιση πρόσβαση σε πόρους και ευκαιρίες, τον κοινωνικό και πολιτισμικό στιγματισμό». Με αφετηρία αυτές τις σκέψεις καλείστε να γράψετε ένα κείμενο, το οποίο θα εκφωνήσετε σε ημερίδα κατά της φτώχειας. Κύριοι άξονες του λόγου σας θα είναι οι αιτίες και οι επιπτώσεις της φτώχειας στη ζωή των ανθρώπων.

Ν. Ρουσάκης
Φιλολογικό Φροντιστήριο